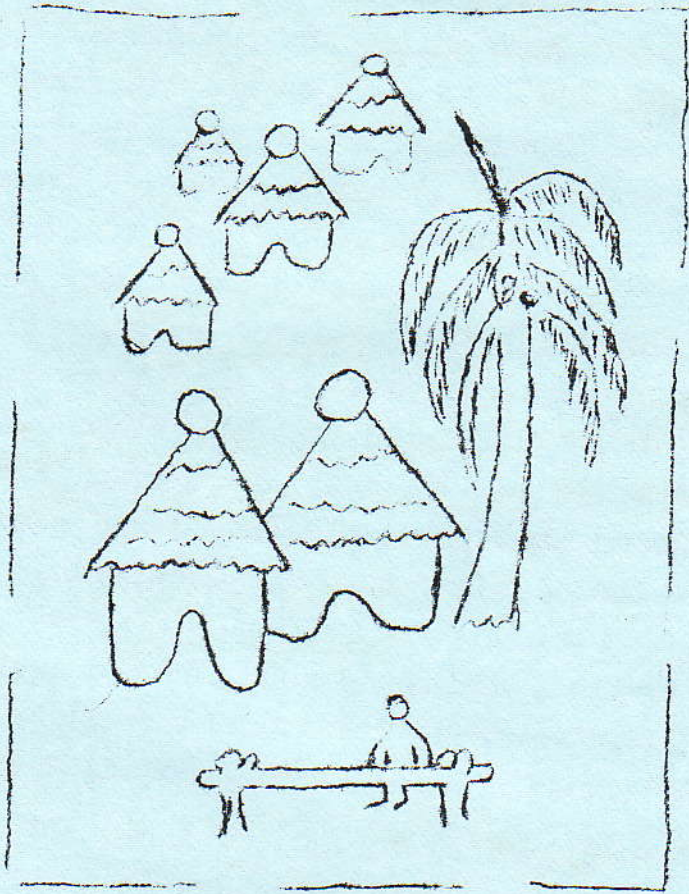


35 Frs.

Alehééri-déé



Sokodé, 1989.

Alehééri-dées kutolúú

Alehééri-dées ñba na Alijo-dées ñba kées kúḍm̄ ge; Alijo-dées ñní-dées biya ge Alehééri-dées. Suburuku ge baagállí. Beenés-daá ñbílé; Láawu-jó. Baagállu ñnaamú né, bénzés Yawu ge, beggés afobiya noódoozo, bajaa kúḍm̄. Baallu sɪsɪ: béndés kisoó né, kúboní woolóo Alijo; belé bénzés Yawu ge. Lawútáá ñní woolóo Kúmondés buka kúmuú ukónu Alijo-dées.

Wenbí biiyéle ge bénzés Luwáawá né, larú ge boozó; nge baagáguɪ kozoŋa. Doo kaa-gába nuwó né, hállu Wúro-dées. Kaadála né, ulé wáñllí ujoóo dugoré-daá, nge kaajan kasúu iyó-daá ucaŋ ukpóo busaawó ifu koro. Afobiya waadála né, Wúro teyéle baku ke. Besdés bité né, nge woodóo dées afobiya bokpóo ke boboná bakádalu nyíidi-daá.

Badíŋa-roozí ge dawaalúu uwe Kúmondés né, sɪsɪ: benbé besés Luwáawá; kama kozoŋa waalá wenbí-roozí né, buka benbé bódóndowú ke.

Bows ñna né, babamáa doomíni, biiyéle badaá nebérs waadúú bekédi níbaáwu-jó. Iénlé boogónu bosúu né, Soomi-daá ge bánvunŷáá ñna. Sáátu wenkí boogónu sɪ badu níbaáwu né, tumérs woogoná urú naáru dɪsɪ ñna, wénbesŋ nŋínítáá tumérs wónbodé né.

Urú ymó né, ɔ́gés Farafara íní gɛ buka ɔ́jóó
dóni; ɔ́dés yíde gɛ Alehééri. Lws ína né, uráa
woogónu batilí yu kazóó né, a urú waalí
Sogodɔyí íbó Alijo gɛ waadála, 'na bónboozí yu
susu: le gɛ waazíŋ wáánu, na ɔ́lé ɔ́tó susu:
Alehééri-dés. Lénlé Soomi-daá waadí né nbulé
bukaná Alehééri-dés.

Tóo, Alehééri-dés kutoluú nbulé.

Alehééri-dés kowurobóónu kés natúnúwá.

- Amojó-dés

- Semeyí-dés

- Caá-Caayáázi-dés

- Kpáyí-dés

- Jobó-dés

Alehééri-dés wúrowá yurá ndó báa awení
na ɔ́dés kowurobóowú.

1.) Wúro Akónɔ Caázoodí Amojó-dés

2.) Bacáa wúro Lajó Semeyí-dés

Beegédi ína né, bideleeri tá biiyéle wurowá
nowéle wéndíi na ku

Alehééri-dés luzásu woogóo. Naaní na
baláa su né, asée bána Alijo-dés íba báníláá
saazí naaní.

Saazí né, badánlaa ke yém. Téesvéaré
uroodúu-daá gɛ báníláá ke. Udaawú-daá gɛ bání-
gbáa. Su bakála deweeníyáwá ríŋa na buté né,
téeswu gɛ bengegbenáa.

Kedés laá né, bónbonáa nóm nigiré na cókó; buwená boowó. Weoni si alá sóózi né, a waadála; wónbóo idu nóm bukpedina unúzi, na ukpóo unúzi usúzi boowó-daá ína háli wákati nakúru, naaní unóo ukálízi. Igalizí-daá né, a biinyéézi unúzi-roozí, nyóósi we nbilé. Bidés bini né, wénveerim kúbonáa sisi: bákúró basí, nyóósi we; a bigés waagálízi unúzi ge bujóo íngínáa wenbí waadu né, fonáa nbilé. Wéndém né, bánjáádu cókó boto bóóni ríngá naaní bekégbé. Bidés saátu né, bángbá kelimbé qaána basí sisi: a boogóni, bobó baláa lizási siganáa.

Kegbém-daá né, kúbonáa wónbodé ge basí we níbaáwu na baríngá bokógboo amuvzé baká-zúóná tésé. Bándalí né, bidés wíre ge bánlaá Mvú, Atúndú, Kpangbanbú, Akpédoó, Dikili na Zaató.

Lizási sím dudu wená sídés fíóózi.

-Akpédoó né, kelé kóngonáa téséwu, kelimbiré kíkpadiqé ge bánlaá ke.

-Dikili wénveerii tésé-dés alaafíya-roozí; féwu kúfulúm ge bánlaá ke.

Zaató né, a bigés fudúu kífalú waalí, kelé ge bónbodé baláa naaní na bokóni babáazi sokoró díi. Kóndowúu kúdomíni tiwe fudúu kífalú-daá né. Kelé dudu kelimbiré kúfulúmdé ge bánlaá ke.

Tóo, a baaláa silé bité, na bacáa wíre wendé bónbodé batéézi sũganáa láádi né, ññináa:
-Liiróó: kelé kénverii téesdi-roozí, a bigésgo-
ma woogóni si boyóo we, kényelii babízi we.
-Cala wúro wónqowúv kudomíni téesdi-daá, kelim-
biré cinjina ge bónzuú ke.

Wenbá bánlám lizáa sũm sidés sóózi né ge wú-
ro Aguda-dés ñba, bènzeé Kóóliwá.

Kangara kows Alehéeri-dés né ge bánjaá sũsũ:
Aworo-biya Doomiyóo. Kulé kínzínáa lizáa
besé. Féwu baa awení yáá kelimbiré kúfulumde
ge bónnyoozináa ki. A kawliya si ikóni kaku
urú téesdi-daá kedéndisi; bilé bubaasi, a
ivelewu we téesdi-daá, idánbuzi ulá naburu,
kúnvulúu ñmáláa-wóró.

Luwáawá baasi, sésdi dabata ge ñna, Dán-
náa Kóóliwá, Wúrúmáwá, Kooziwá, Móóláwá, Dáá-
rowá, Sandówá, Níncéwá, Turéwá, Calabiya.

Sésdiwá tuná tibaasi Kabore ñba na Fúlañ-
di ñba. Kabore ñba né, anasáará woogóná na be-
lé qoo 1946. Weení weegédé we níbaáwu né, we-
gés Wúro-dés furúsiwá-daá naáru ge bánjaá yũ
sũsũ: Bálaku Alaazá. Ulé waajan ná ubisi wúro
hálu na sinje. Farím weeyele ná ge woogóná we
basũ ñna; kama bevéyina qidáare si bakávare.
Alehéeri-dés kyaku wányanáa Cabuwa ge; alaa-
ribá baa wenki.

Mogoobiya aláa na abaaláa Tem kaladáa,
tákaradá kina kígée kúnvullisi d'áázá-dó gs.
Kínwullíi d'áa caanadóm wentí d'oo d'ájaajaanáa
waalá bu g'e d'édés t'eevúlási woozúu susuwúu
né.

Aná, d'énveerím míi s'isi: t'ésédu ólko gs
d'ánb'izí d'ínmáa. Bulé né, a weení nyi s'isi:
t'wená bidés t'záfúlúde t'ésédu nat'uru-roozí
né, wánb'izí t'kánmaa d'áa wentí t'urína t'we
né, b'ika d'ub'izí d'inyóózi d'ulá ínúnáa t'uganáa
d'ánlám t' né.

Húgoobú Caagbara Soolu Ngoobú.

"Histoire du village de Aléhéridé.

1ère édition 1er tirage Septembre 1989(224exp)
2ème tirage Février 1992(250exp1)

Imprimé par EDITEM B.P.171 Sokodé.

N° d'impression: 16

Dépôt légal 1er trimestre 1992.